

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άννα-Μαρία Νταϊλάκη

Ασκ. Δικηγόρος - Απόφοιτη Νομικής Δ.Π.Θ.

Ο σκοπός της φορολογίας, από στενά ταμειευτικός, όπως αρχικά είχε θεωρηθεί, και κοινωνικός και οικονομικός, όπως υποστηρίχθηκε στη συνέχεια¹, σήμερα έχει προσλάβει μια ευρεία έννοια, καταλήγοντας να γίνεται πλέον λόγος για *οικολογικούς φόρους*, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα, βέβαια, είναι λιγότερο γνωστό το θέμα αυτό, ενώ σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει, εδώ και αρκετά χρόνια, σχετική ευαισθησία με ένα οργανωμένο σύστημα *πράσινων φόρων*. Ο πρώτος που υποστήριξε τη συμβολή της φορολογίας στην προστασία του περιβάλλοντος ήταν ο άγγλος οικονομολόγος Arthur C. Pigou το 1920, ο οποίος στο έργο του «The Economics of Welfare» τόνισε την ανάγκη επιβολής ενός *διορθωτικού* φόρου για να εξισωθεί η επέμβαση του ανθρώπου στη φύση. Χαρακτηριστικό επίσης παράδειγμα, ο φόρος των αηδονιών που είχε επιβάλλει ο Ερρίκος ο Β΄, διότι τα ωδικά αυτά κινδύνευαν με αφανισμό, γεγονός που τον δυσαρεστούσε.

Πρόσφατα μάλιστα, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ άνοιξε ο δρόμος για την επιβολή περιβαλλοντικών φόρων με τη νέα διάταξη του άρθρου 130 Σ ΣυνθΕΕ², στη δε Γερμανία υπάρχει επίσημος φορέας με σκοπό την διάδοση και υποστήριξη προγραμμάτων ανακύκλωσης και προβλέπονται ακόμη και κίνητρα για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν σχετικές μεθόδους (*gruene Punktprogramm*³). Ενώ σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως στο Βέλγιο, τα προϊόντα η χρήση των οποίων ή τα υλικά που τα αποτελούν, είναι βλαπτικά για το περιβάλλον, επιβαρύνονται με οικολογικό φόρο, η είσπραξη του οποίου βεβαιώνεται με ειδική ταινία (η νομιμότητα ενός

¹ *Ι.Δ.Αναστόπουλου*, Φορολογικό Δίκαιο, 1992, σελ. 36 επ., *Α.Γ.Θεοχαροπούλου*, Γενικό Φορολογικό Δίκαιο, 1981, σελ. 7 επ.

² Πολιτική που ενισχύθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, στα κεφάλαια 3 και 4.

³ *A.S.Roussou-Sh.P.Shah*, Packaging taxes and recycling incentives : The German Green Dot Program, National Tax Journal 1994, σελ. 689 επ. Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε ο Γερμανός Υπουργός Περιβάλλοντος Dr.Klaus Torpfer το 1991 και τέθηκε σε ισχύ το 1993. Για την ενίσχυση της προσπάθειας αυτής, οι γερμανικές εταιρίες υιοθέτησαν ένα εναλλακτικό σύστημα και ίδρυσαν έναν μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανισμό, γνωστό ως «Duales System Deutschland» (DSD). Τα μέλη καταβάλλουν ένα ποσό συμμετοχής, για τις ανάγκες λειτουργίας του οργανισμού και τους παρέχεται η δυνατότητα να χρησιμοποιούν το σήμα κατατεθέν της «πράσινης τελείας». Αξίζει να σημειωθεί, ότι τα μέλη της DSD μέχρι το 1993 ήταν πάνω από 14.000 εταιρίες, εκ των οποίων οι 2.000 με έδρα εκτός Γερμανίας.

τέτοιου φόρου και της οικολογικής ετικέτας - *ecolabel*⁴ - έχει ήδη γίνει αποδεκτή από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την απόφαση C/13/96⁵).

Η δυνατότητα αυτή θα μπορούσε κάλλιστα να εφαρμοσθεί και στην χώρα μας. Θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας φορέας, τα έσοδα του οποίου θα προέρχονται από εισπραττόμενα πρόστιμα, που επιβάλλονται σε όσους προβαίνουν σε παράνομες και βλαπτικές επεμβάσεις στο περιβάλλον, όπως αυτές τυποποιούνται στον νόμο και οι περιπτώσεις αυτές είναι πολλές, αρχής γενομένης από τα αυθαίρετα, την ρύπανση της θάλασσας, την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, κτλ. Θα μπορούσε να προβλεφθεί με νομοθετική ρύθμιση, ένα τέλος που θα επιβαρύνει όσους προκαλούν βλαπτικές επεμβάσεις στο περιβάλλον, το οποίο θα εισπράττεται υπέρ του φορέα αυτού, ο οποίος ως βασικό μέλημα θα έχει την μέριμνα για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος σε όλες του τις εκφάνσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και όχι στην καταστολή, καθώς η - πρόσφατη μάλιστα - ιστορία αποδεικνύει, ότι η κατασταλτική προστασία αρχές δεν αρκεί. Θα μπορούσε τέλος να επιβληθεί ένας ειδικός φόρος, έστω και με πολύ χαμηλό συντελεστή. Προς τον σκοπό αυτόν, θα μπορούσαν κάλλιστα να κινηθούν και οι μεγάλοι ΟΤΑ.

Το παράδειγμα αυτό θα μπορούσε να εφαρμοσθεί και σε άλλες περιπτώσεις, όπως της φορολογίας του καπνού ή των αλκοολούχων ποτών και όχι να συζητάται μια μείωση των σχετικών συντελεστών, χάριν μείωσης του πληθωρισμού. Έτσι, θα μπορούσαν να οργανωθούν κέντρα για την ιατρική και ψυχολογική βοήθεια καπνιστών και αλκοολικών ή να επιχορηγηθούν οι ήδη υπάρχουσες προσπάθειες. Σε πολλές χώρες, η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» έλαβε την μορφή «ο πότης και ο καπνιστής πληρώνει», διότι οι δαπάνες που προκαλούνται, ιδίως στο τομέα της δημόσιας υγείας, στον δημόσιο προϋπολογισμό, στην εθνική οικονομία αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, είναι μεγάλες.

Δυστυχώς όμως η ιστορία καταδεικνύει, ότι η φορολογική πολιτική τείνει μόνο προς την ικανοποίηση στενά κρατικών ταμειυτικών συμφερόντων, γεγονός που αποδεικνύεται και στατιστικά, καθώς η φορολογία συνιστά περίπου το 90% των δημοσίων εσόδων. Το φορολογικό δικαίωμα του κράτους χρησιμοποιείται μόνο ως μέσο για την κάλυψη άμεσων αναγκών του κράτους, για την πληρωμή μισθών και συντάξεων και για την κάλυψη χρεών και ελλειμάτων.

⁴ Με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 880/1992 του Συμβουλίου της 23.03.1992 θεσπίστηκε στην Ε.Ε. σύστημα απονομής οικολογικού σήματος. Ο στόχος, σύμφωνα με το άρθρο 1, είναι η προώθηση των προϊόντων τα οποία έχουν μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά τη διάρκεια ολόκληρου του κύκλου ζωής τους και η παροχή προς τους καταναλωτές περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις του προϊόντος στο περιβάλλον. Στην Ελλάδα, με την με αριθμό ΑΠ 866644/2482/93 (ΦΕΚ Β' 763/93) υπουργική απόφαση συστήθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο Απονομής Οικολογικού Σήματος (ΑΣΑΟΣ) με αρμοδιότητες την εφαρμογή του παραπάνω Κανονισμού (ΕΟΚ).

⁵ Βλ. και "ΤΟ ΒΗΜΑ" φύλλο της 18.05.1997, σελ. Ε 7.